

Õiguskantsler

Hr Peep Põdder
juhataja
SA Jõgeva Haigla
haigla@jogevahaigla.ee

Teie nr

Meie 03.03.2016 nr 7-9/160262/1600938

Kontrollkäik SA-sse Jõgeva Haigla

Austatud härra juhataja

Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 19.01.2016 ette teatamata SA Jõgeva Haigla üldhooldusteenuse osakonda (*edaspidi osakond*).

Kontrollkäigul jäi osakonnast hea mulje ning märkimisväärsed probleeme esile ei tõusnud, v.a vajadusel ravimite manustamine.

Üldhooldekodu asub haigla hoone teisel korrusel kahes osas ning üldhooldusteenuse kohti oli kokku 40 – neist 30 paiknesid eraldi osakonnas ja 10 kohta õendusabi osakonnas. Kontrollkäigu ajal viibis ööpäevaringsel üldhooldusteenusel 39 klienti ning tööl oli 3 hooldajat. Teenust osutatakse peamiselt raskemate terviseprobleemidega eakatele inimestele, kes iseseisvalt toime ei tule. Dementsetele inimestele teenust ei osutata ning osakonnas ei ole valmidust selliseid kliente vastu võtta.

Kontrollkäigul tegid õiguskantsleri nõunikud koos eksperdiga ringkäigu üldhooldusteenuse osutamise ruumides, tutvusid asutuse dokumentatsiooniga ja vestlesid tööl olnud personaliga ning põhjalikumalt 9 kliendiga. Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid, kas ei ole piiratud klientide liikumisvabadust, kas neid koheldakse inimväärikalt ning kas ohus ei ole nende elu ja tervis.

Intervjuudest klientidega ei tulnud esile tõsiseid probleeme. Mitmed kiitsid personali sõbralikku suhtumist. Üks klientidest tõi välja, et õues võiks olla pink, kus vanemad inimesed saaksid jalutuskäigule minnes puhata.

Kontrollkäigul osalenud tervishoiueksperdi hinnangul puudusid osakonnas viited väärkohtlemisele ning klientidesse suhtuti osakonnas viisakalt ja auväärselt, tagades neile vajaliku hoolduse, maksimaalse meditsiinilise abi ja ka inimliku suhtumise. Samas oli vaba aja tegevusi eksperdi hinnangul korraldatud napilt. Märkusena dokumenteerimise kohta tõi ekspert välja, et patsiendi diagnoos ei kajastunud õendusloo esilehe vastavas lahtris, mis takistas kiire ülevaate saamist patsiendi probleemist ning õdedel puudus juurepääs tervise infosüsteemile. Samuti juhtis ekspert tähelepanu sellele, et vajadusel ravimite manustamist ei dokumenteerita ning võimalusel võiks kaaluda töötaja väljakutse süsteemi nuppude paigaldamist tualettidesse ja pesuruumidesse.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Ravimite manustamine

Kontrollkäigul selgus, et osakonna protseduuride toas olid mitmed erinevad vajadusel manustatavad ravimid (nt rahustid), mida mh manustavad õhtusel ja öisel ajal oma äranägemise järgi ka hooldajad. Näiteks oli protseduuride toas kapi peal vähemalt kaks karpi Valocordin Diazepam 10 mg tilku, mille ühele karbile oli kirjutatud „S. Kui ei maga, 10 tilka vajadusel ööseks“ ning teise juurde oli lisatud kiri „K. E. Kui tekib ärevus, hirm, siis palun anda 12 tilka vajadusel“. Vajadusel ravimite manustamist ei olnud dokumenteeritud ning osad neist ravimitest ei kajastunud ka klientide raviskeemis.

Põhiseaduse (PS) §-dest 16 ja 28 tulenev igaühe õigus elu ja tervise kaitsele tähendab mh ka seda, et inimesele vajalikke ravimeid määrab vastava väljaõppega isik. On üldteada, et ravimid, eriti retseptiravimid, sisaldavad erinevaid aineid, mis mõjutavad inimese organismi ning oskamatul kasutamisel võivad ravimid, sh nende koos- ja kõrvalmõjude tõttu, kaasa tuua ohu inimese elule või tervisele. Seetõttu on sotsiaalminister [ravimiseaduse](#) § 33 lg 7 alusel sätestanud, et ravimeid võivad välja kirjutada vaid tervishoiuteenuse osutamise õigust omavad arstid, hambaarstid, ämmaemandad ja perearsti nimistu alusel tegutseva perearstiga koos töötavad õed.¹ Nimetatud isikud ka vastutavad, et ravim oleks inimesele sobiv ega tekitaks ohtu tema elule ega tervisele. Kui ravim ei kajastu kliendi raviskeemis, st arst ei ole konkreetset ravimit kliendile välja kirjutanud, ei ole meditsiinilise ettevalmistuseta personalil õigust retseptiravimit kliendile manustada.

On mõeldav, et arsti hinnangul ei pea isik teatud ravimeid võtma pidevalt, vaid vajadusel nt haiguse ägenemisel. Sellise raviskeemi puhul tuleb aga silmas pidada kahte asjaolu.

Esiteks tuleb tagada võimalus kontrollida ravimi manustamise põhjendatust. Manustamise õiguspärasuse eest vastutab teiste hulgas tervishoiuteenuse osutaja, nt õde ([võlaõigusseaduse](#) § 770 lg 1). Seetõttu peab tervishoiuteenuse osutaja hea seisma selle eest, et isikule tema raviskeemist tuleneva vaid vajadusel antava ravimi manustamisel säiliks mh arstil tõhus ja reaalne võimalus ravimi manustaja tegevust tagantjärele kontrollida (nt teha kindlaks, millistel asjaoludel tekkis vajadus ravimit manustada).² Kui manustamine pole piisava põhjalikkusega dokumenteeritud, on oht, et kliendile manustatakse kontrollimatult ravieesmärgilise näidustusteta ravimeid hoopis mõnel muul (lubamatul, nt ohjeldamise) eesmärgil.

Teiseks on vaja tagada, et vajadust isikule ravimit manustada hindaks tervishoiutöötaja (nt õde), mitte hooldaja.³ Ka juhul, kui ravimi manustamise vajaduse üle otsustab õde, võivad ravimi ebaõigilisel manustamisel olla kliendi jaoks rängad või lihtsalt ebasoovitavad tagajärjed, sest arsti pädevuseta tervishoiutöötaja ei pruugi olla võimeline hindama kõiki terviseriske nende kogumis (nt kõrvalmõjud koos teiste ravimitega või ravimi üldised kõrvalmõjud). Seda enam on isik ohustatud, kui ravimi manustamise üle otsustab hooldaja, kellel puudub üldse meditsiinalane haridus.

¹ Nimetatud nõue tuleneb sotsiaalministri 18.02.2005 a määruse nr 30 "[Ravimite väljakirjutamise ja apteekidest väljastamise tingimused ja kord ning retsepti vorm](#)" § 2 lõikest 2.

² Võlaõigusseaduse § 769 järgi peab tervishoiuteenuse osutaja patsiendile tervishoiuteenuse osutamise nõuetekohaselt dokumenteerima ning vastavaid dokumente säilitama.

³ Siin ja edaspidi on silmas peetud ravimite manustamise üle otsustamist. Nt hooldaja võib jagada klientidele ravimeid, mis kuuluvad neile tervishoiuteenuse osutaja poolt määratud raviskeemi ning mille puhul ei tule igakordselt hinnata ravimi manustamise vajadust (nt vererõhuravimid).

Kuigi klientide jaoks on hooldekodu lühemat või pikemat aega nende elukohaks (koduks), on tegu siiski asutuse/institutsiooniga. Üldhooldusteenuse osutajale kohaldub [rahvatervise seadus](#), mille § 4 p 10 järgi ei tohi teenuse osutamine hoolekandeesutustes kahjustada isiku tervist. Hooldekoduteenus on suunatud just nendele inimestele, kes iseseisvalt enam toime ei tule. Neile teenuse osutamiseks on vaja spetsialiseeritud asutust koos vastavalt väljaõppinud personaliga. Seega peab tegu olema professionaalse lähenemisega teenusele, mille eesmärgiks on turvalisuse tagamine, muu hulgas ravimite manustamisel. See tähendab, et isiku raviskeemis ette nähtud vajadusel manustatavate ravimite andmise üle peab otsustama väljaõppinud meditsiinitöötaja ja mitte ilma meditsiinilise ettevalmistuseta hooldaja.

Palun SA-l Jõgeva Haigla

- tagada, et üldhooldusteenuse klientidele manustatakse üksnes neid retseptiravimeid, mille on neile arst määranud;
- tagada n-ö vajadusel manustatud ravimite üle arvestuse pidamine nii, et oleks selge, millisest kliendi raviskeemist tulenevalt ravimit manustati ning mis põhjusel ja kes otsustas ravimi manustamise;
- tagada, et ravimi manustamise vajaduse üle otsustaks selleks vajaliku koolituse saanud tervishoiutöötaja ning see oleks dokumenteeritud selliselt, et säiliks tõhus ja reaalne võimalus tagantjärele kontrollida arsti pädevuseta tervishoiutöötaja tegevust.

Teie seisukohta ootan võimalusel hiljemalt **08.04.2016**.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia: Sotsiaalministeerium
Terviseamet
Jõgeva Maavalitsus